

УДК 746.3/271.2-523.47(477)

о. Ігор **Ковальчук**

Голова Благодійного фонду
підтримки національно-духовного
відродження імені Дмитра
Блажейовського, УГКЦ

Українська вишита ікона ХХ – ХХІ століття

Анотація. У статті досліджується збереження і відродження традицій вишивки, літургійного шитва із часів Київської Русі та до ХІХ ст., у ХХ – початку ХХІ ст., а також сутність вишитої ікони як духовного феномену. Наприкінці ХХ ст. вишита ікона набуває в Україні все більшої популярності, вишивають і професійні вишивальники, художники, і аматори за покликом серця. Створюють окремі ікони, хоругви, оплічники, фелони та повні іконостаси, що стає цінним надбанням не тільки української сакральної культури, але й світової.

Ключові слова: іконографія, вишивана ікона, літургійне шитво, гаптування.

Постановка проблеми. Ікона вишита – це ще один варіант ікони Східної Церкви в Україні, яку особливо часто використовували в оформленні хоругв. Народна вишивка як одвічний елемент ідентифікації української нації глибоко проникла в її релігійне мистецтво. Вишиті рушники, скатертини, хоругви, фелони й сакоси були і є неодмінним доповненням до малярства та різьби в церквах України. З глибокої давнини в українських храмах зберігається традиція гаптувати й вишивати, а не малювати плащаницю – спеціальну ікону на тканині із зображенням Ісусового тіла, знятого з хреста. Небагато у світі Церков східного обряду, де б вишивка й гаптування в храмі займали таке поважне місце, як в Українській Церкві [10].

У Київській Русі ХІ – ХІІІ ст. злотна орнаментальна вишивка займала провідне місце в художній культурі Київської Русі, а техніка шиття отримала назву «гаптування» – шитво золотою або срібною

ниткою, в яке іноді додавали коштовне каміння або перли. У той час спостерігався високий художньо-естетичний смак майстринь, глибоке розуміння декоративних можливостей коштовного шитва, досконале знання засобів композиційної побудови зумовили розквіт мистецтва в цей період.

Золоте шитво було широко розповсюджене серед представників влади та знаті й високо цінувалося сучасниками. Гапти описують і часто згадують літописи нарівні зі значними подіями. Уже в XII ст. шитво на Русі було на високому художньому рівні [6, с. 21].

Так, у XI ст. Анна-Янка, сестра Володимира Мономаха, дочка великого князя Всеволода, організувала школу, де молоді дівчата вчилися вишивати золотом і сріблом. У княжих родинах жінки захоплювалися гаптуванням, використовуючи працю інших жінок, вони створювали власні майстерні.

Цікавим і досить вагомим для вивчення вишивки, зокрема релігійної, є гаптування України-Русі XV – XVIII ст. Саме в цей період набуває розквіту мистецтво монастирського шитва – одне з визначних явищ національної культури, притаманне середовищу православного світу [9, с. 135].

Збережені в музеях залишки шитва Київської Русі свідчать про те, що цей вид мистецтва пройшов довгий і складний шлях; високий професійний рівень гаптування, вміння використовувати матеріал, розробка орнаментальних мотивів, досконалість композиції характеризують гаптування як високорозвинений вид мистецтва [6, с. 24].

Однією з найдавніших збережених українських плащаниць є гаптована на малиновому шовку пам'ятка XV ст. із церкви архангела Михаїла в Жиравці (тепер с. Жирівка) Пустомитівського р-ну на Львівщині з семифігурним зображенням Оплакування Христа (Національний музей у Львові ім. Андрея Шептицького).

У літургійному шитві відбувся перехід від канонів середньовіччя до стилю бароко у XVII ст., шитво та гаптування в релігійному мистецтві зазнають розвитку та змін під впливом орнаментів бароко у XVIII ст., однак до XIX ст. мистецтво монастирського шитва занепадає [6, с. 13].

Виклад основного матеріалу. Уже у XX ст. за радянської влади не тільки літургійне гаптування і вишивка, але й взагалі сакральне мистецтво не мали можливості розвиватися.

Унікальним зразком релігійної вишивки були вишиті ікони з

тюрм і таборів ГУЛАГу. Оксана Кісь, авторка книги «Українки ГУЛАГу: вижити значить перемогти», висвітлила роль мистецтва та творчості як спротиву в невідомому повсякденні. Перебуваючи в ув'язненні, жінки намагалися всіляко покращувати свій щоденний монотонний побут. Навіть у таких умовах жінки, зокрема – українки, знаходили змогу та засоби, щоби займатися вишивкою, писати. В'язням не можна було мати голки (це радше винятки), тому жінки часто використовували риб'ячі кістки та виготовляли голки із сірників, а пряжею були висотані з інших тканин ниточки. Вишиті ікони можна прирівняти до реліквій, якщо заглибитися в історію створення та зберігання кожної з них. Унікальною також є вишита в тюрмі на Лонцького серветка, де вказані номери камер та ініціали жінок, які там перебували. Серед вишитих в ув'язненні ікон немає страсних чи мученицьких сюжетів.

«Ці ікони подібні до перших християнських зображень в римських катакомбах, – зауважила дослідниця іконографії Марія Цимбаліста. – В умовах неволі жінки вишивали радісні лики Богородиці та Ісуса, використовували радісну кольорову гаму. Вони потребували надії на краще, таким чином вони спрямовували себе на позитив, перебуваючи в негативних обставинах. Ми можемо сказати, що ці зображення примітивні, схематичні, але насправді ці вишивки відповідають завданню сучасного мистецтва, яке зосереджує увагу на сенсі, а не на естетиці. Отже, молитва в таборах мала сенс, як і колір цієї молитви» [11].

Відомий український історик Церкви та творець вишиваних ікон о. д-р Дмитро Блажейовський тривалий час працював у кількох парафіях у США. Саме там він розпочав вишивати хоругви та ікони, бо зауважив, що старі церкви й новозбудовані храми не мали оздобити. Мистецьку діяльність він продовжив пізніше, повернувшись до Рима, розробляв і вишив понад 350 ікон, хоругви та фелони.

Тільки з проголошенням незалежності в Україні відродилося сакральне мистецтво, став можливий розвиток літургійної вишивки, вишитої ікони зокрема. У перші роки незалежної України о. Блажейовський розпочав влаштовувати виставки своїх робіт. На хвилі релігійного відродження початку 90-х років твори о. Д. Блажейовського справили на глядачів, особливо на християнські громади, велике враження. Знайшлися охочі продовжувати й розвивати традиції вишиваних ікон в Україні.

Одна з фірм столиці України – «Апітерапевт» – висловила готовність фінансово допомогти в організації школи вишиваних ікон за методом отця Блажейовського, яку й було створено 1991 року й названо його ім'ям. Дмитро Блажейовський подарував школі свої альбоми, а навчальний процес організувала Катерина Гевель, а також програми «Ікону – в кожний дім» і «В тяжкі часи – ікона на спасіння».

Школа поставила перед собою кілька цілей: відновити національні традиції вишиваного обрядового церковного вбрання; поширити вишивані ікони та хоругви не тільки в храмах, а й у сільських домівках, міських квартирах і в громадських установах; навчити дорослих і дітей основам іконографії Східної Церкви та розвинути їхнє вміння втілювати цю іконографію в різних техніках вишивання, які запропонував і апробував о. Д. Блажейовський. Вишивальниці й вишивальники за кілька місяців опанували специфіку вишивання постатей, ликів святих, а далі почали вдосконалюватися, братися за ширше коло тем і образів. Найзручнішими для вишивання виявилися ікони в стилях ренесансу, бароко й класицизму – і тут уже є перші успіхи в Наталки Приступи, Лідії Крилової, Георгія Мухина, Антоніни Міщенко, Зої Іванової, Олени Бруй, Валентини Гмирі, Ольги Мамот. Школа, яку веде К. Гевель, навчає не лише вишивати ікони, а й любити їх – як мистецтво і як спогад про образи християнської релігії, що спонукають недавно обездуховлених людей звертатися до Біблії, молитися до Бога вдома й у храмі.

Кожен з послідовників вишиваної ікони вважає о. д-ра Д. Блажейовського своїм учителем. Перші з них вишивали за його розробками, тільки згодом починали йти власним шляхом. Як говорив сам майстер: «Я перший, який робить слід на снігу. Але після мене підуть інші, котрі підуть далі і продовжать мистецтво вишиваної ікони й вишиваного образу, піднімуть мистецтво вишивки на вищий щабель – як різновид ікономалярства» [11].

Серед послідовників о. д-ра Д. Блажейовського слід відзначити Юрія Савку (м. Луцьк), який створював авторські роботи в жанрі портрета, серед них – портрет Папи Івана Павла II, подарований йому під час візиту до Києва в червні 2001 р. Захопившись мистецтвом вишивки в зрілому віці, під впливом зустрічі з творчістю знаменитого вишивальника о. д-ра Д. Блажейовського, створив власну школу вишиваного портрета. На полотнах майстер відтво-

рював і відроджував українську історію. У його доробку – портрети політиків, письменників, митців, культурних і релігійних діячів, зокрема, Лесі Українки, Тараса Шевченка, Івана Франка, Данила Галицького, Івана Богуна, Романа Шухевича, Ніла Хасевича, В'ячеслава Чорновола, Олександра Юрченка, а також Папи Римського Івана Павла II, митрополита Андрія Шептицького та багатьох інших, хто зробив свій вагомий внесок у історію та культуру України.

Валерій Малиновський працює в жанрі ікони в мініатюрі, займається вишивкою літургійного одягу. Микола Симчич (с. Нижній Березів, що біля Косова) теж створює ікони за зразками о. д-ра Д. Блажейовського й має власні твори, серед яких портрет Папи Івана Павла II.

Уперше в Україні в соборі Погінської Богородиці, що в с. Погоня Тисменицького району на Івано-Франківщині, створений великий вишиваний іконостас. Усі чотири великі яруси складатимуться із вишитих великих і менших ікон. Автори іконостаса – вишивальник Микола Симчич, майстер вишитої мініатюри Валерій Малиновський і заслужений художник України Олександр Охупкін, знаний авторськими іконами із зображеннями Богородиці, Ісуса та святих у національному українському одязі. На цих іконах – понад 350 різних барв та відтінків ниток. Переважають яскраво- і темно-жовті, червоні, бордові, сині й голубі кольори. Тло ікон – світло-жовте, на тлі є різні геометричні орнаменти.

Іконостас виконаний у техніці інкрустованої гуцульської різьби з вишиваними й мальованими образами. Під час виставки експонували всі його чотири яруси – апостольський, пророчий, святковий і намісний. Ця робота вражає і за авторською майстерністю, і за масштабами. Один лише третій ярус містить зображення дванадцяти богородичних свят – від Різдва, Непорочного зачаття до Успіння Пресвятої Богородиці. Четвертий ярус – це царські ворота з образами Христа-Спасителя, Богородиці, святих Василя і Йосафата (монастирські святі) та євангелістів [7].

Віра Оніщук з Володимир-Волинського вишиває ікони по взорах о. д-ра Д. Блажейовського, а також сорочки, обруси, подушки. Її роботи є в колекціях і храмах у Бразилії, США, Італії, Польщі, Німеччині, Росії, Литві. Основне місце у творчому доробку майстрині посідають ікони, яких вона вже вишила 114, зараз наполегливо працює над іконостасом, адже залишилося вишити ще три ікони. Крім того, досвідчена майстриня сама розробляє

сюжети картин. З італійських мережив з'явилася серія «У стилі ретро», картини художників Катерини Білокур, Тараса Шевченка, Івана Айвазовського, Вінсента ван Гога знайшли цікаву інтерпретацію у вишивці. Серед робіт В. Оніщук – вишитий текст «Заповіту» Тараса Шевченка, молитва за Україну [5].

Олег і Ярослава Локтей (м. Тернопіль) вишили авторський твір «Хресна дорога».

Йосип Кравець (м. Львів) пильно наслідує майстра та вже мав кілька персональних виставок своїх робіт. Тетяна Мітрахіна (м. Луцьк), Марія Ваврисевич (Володимир-Волинський), Марія Стегалюк (Тернопіль) теж працюють за взорами о. д-ра і мають власні авторські твори. О. Пашталіду (м. Салоніки, Греція) має свої роботи авторські та за взорами о. Блажейовського.

Вишивкою Ніна Фоменко займається 18 років. За цей час створено понад сто сорок робіт. Своім учителем і наставником майстриня вважає о. Дмитра Блажейовського, який був першопрохідцем і новатором вишитої ікони. Згодом вона винайшла свою, унікальну техніку. У Галереї мистецтв розгорнулася виставка вишитих ікон майстрині з Миргорода Ніни Фоменко. Вісімдесят яскравих робіт, що вражають філігранною майстерністю та барвами: святі й великомученики, ангели та архангели, біблійні мотиви, перенесені на канву [2].

Агнеса Ляшенко (м. Чернігів) – майстриня вишиваних ікон, створенням авторських ікон почала займатися ще 1993 р. [8]. Професор Київської Духовної Академії УПЦ КП і Українського Вільного Університету в Мюнхені Д. Степовик про неї та її роботи відгукнувся так: «Ця праця – втілена молитва. Це рідкісне мистецтво... У Вас є відчуття іконографічної ідентичності і техніки» [12]. Він назвав Агнесу Денисівну Ляшенко послідовницею о. Д. Блажейовського, відомого в християнському світі дослідника української Церкви, що мешкає в Римі та є визнаним авторитетом у справі вишивання ікон і створення схем для цього. Отець Блажейовський особисто навідався до пані Агнеси, яка показала свої роботи. Доречно зазначити, що чернігівська майстриня ні в кого ніколи не вчилася і нікого не наслідує. Основою її робіт є власне світосприйняття і власні спостереження. Вона вишила портрети Тараса Шевченка, Богдана Хмельницького, Лесі Українки, а пейзажі нитками на полотні вміла створювати ще в студентські роки. Вишивальниця ікон дещо відступає від церковних канонів і наділяє лики Божої

Матері рисами українських жінок, у обрамленнях святих і євангельських сюжетів використовує орнаменти, які жодного разу не повторюються. Так українці доби бароко, сповідуючи ідею краси, а не користі, у прикрасах житла, церков, ікон використовували подібні орнаменти. Першою її вишитою іконою стала народна чудотворна ікона Любецької Божої Матері, наступними роботами на полотні стали зображення перших хрестителів землі Руської – Аскольда, Ольги, Володимира. Де брала вишивальниці їхні портрети? Шукала й знаходила репродукції в різних книжках і журналах, а деякі створювала за описами та з власної уяви. Як, наприклад, свою покровительку, святу Агнесу.

Створивши давно задумані образи, пані Агнеса захотіла увічнити вишивкою образи знаменитих ченців Києво-Печерської Лаври – святого Антонія, іконописця Алімпія, лікаря Агапіта, літописця Нестора, вишила портрети чернігівських святих: Михайла і Федора, Феодосія Чернігівського. Є серед ікон і лики Бориса та Гліба, Петра Могили. Та окремо треба сказати про Богородичну тематику. Агнеса Денисівна створила образи багатьох чудотворних ікон Божої Матері: Любецька, Іржавецька, Домницька, Єлецька, Троїцько-Іллінська, Рудненська. Усі вони мають дивовижно виразні очі, живі, теплі й світлі. Важко повірити, що їх не написано фарбами, а вишито напівхрестиком бавовняними, синтетичними й вовняними нитками з тонкими майстерними вкрапленнями техніки гладь. Часто вишивальниці використовувала для оздоблення бісер [4; 12].

Марта Кулинич-Новицька – музикознавець за освітою, лемкиня за походженням, учасниця Народного ансамблю пісні і танцю «Лемковина», докладає чимало зусиль для вивчення і популяризації культури лемків, а саме – відтворення автентичного лемківського вишивання. Майже двадцять років мисткиня захоплюється вишивкою. Вона оволоділа технікою художньої гладі, що дало можливість вишивати найвибагливіші візерунки, виражати у вишивці власне бачення світу, свої фантазії на будь-яку тему і в будь-яких кольорах. У творчому доробку майстрині понад сто вишитих ікон, чимало рушників, жіночих, чоловічих і дитячих сорочок, картини на світську тему. Марта Кулинич-Новицька – учасниця персональних і колективних художніх виставок у різних куточках України. Її твори знайшли своє місце в музейних і приватних колекціях і нашої держави, і за її межами. Народна мисткиня репрезентувала виставку «Про Тебе, добрий Боже, мріє кожне людське серце», на

якій представлено 22 картини, вишиті гладдю, на релігійну тематику. Серед них – «Богородиця Неустанної Помочі», «Ісус Христос стукає у двері». Будуть роботи із циклу «Богородиця в українських шатах»: гуцульська, тернопільська, лемківські [14].

Художниця з Волині Юлія Токарська працює у старовинній техніці гладь на шовку, а представлена експозиція під назвою «Всесвіт» – результат двадцятирічної роботи. Перша виставка відбулася в Луцьку. Всі вироби мають для рукодільниці особливе значення, адже в кожен шов вкладено не лише кропітку працю, зусилля та час, але й шматочок душі. Юлія вірить, що вишивка несе енергетику, тому потрібно дуже старатись, щоб картина, особливо ікона, створювалася при добрих думках і помислах. Художниця представила 18 картин, з них ікон – 15. На кожну ікону в середньому йде від півроку до трьох. Обов'язково перед початком роботи вона молиться, дотримується церковних канонів при вишиванні в іконі. Спочатку сама малює картину-образ, вивчає історію ікони, а вже потім береться за голку з ниткою [3].

До 20-річчя від заснування в Університеті права імені Короля Данила відбулося відкриття виставки вишитих ікон отця Івана Петрівца, пароха с. Микитинці Івано-Франківської області, та його дружини Анни.

«Це хобі зародилося на початку 90-х років, коли Івано-Франківщину відвідав відомий священик з Риму о. Дмитро Блажейовський. Він привіз свою колекцію ікон, зробив виставку, і присутні на ній просили отця видати журнал зі схемами цих робіт. За якийсь час такий альбом вийшов, і я одразу ж придбав його. Перша ікона, яку ми створили з дружиною, це Оранта, в перекладі – та, що молиться. Молиться за нас, за Україну. Я вишиваю, не покладаючи рук, вдень і вночі, коли буває натхнення. Це доволі клопітка робота, але коли є бажання, коли є закоханість в цю роботу, то і виходить результат», – розповів о. Іван. Священик сподівається, що з часом його колекція поповниться новими роботами, адже протягом року вони з дружиною вишивають один новий образ. На виставці представлений також вишитий портрет першого ректора Університету Короля Данила о. Івана Луцького [13].

Окрім ікон за взорами о. д-ра Д. Блажейовського, послідовники вишивають фелони й хоругви (парафіянки студитської церкви св. Михайла у Львові). Вишивальниці у с. Зозулі коло Золочева (Львівщина) вишили іконостас, хоругви та запрестольну ікону.

Виготовленням вишиваних ікон зацікавилися педагоги. У м.

Ірпіні Київської області студентка Педагогічного університету ім. М. Драгоманова Н. Грищенко розробила програму для гуртків декоративно-прикладного мистецтва за профілем «Іконо-вишивка та історія вишивання», призначена для навчання дітей мистецтва вишиваної ікони. Свою дипломну роботу Н. Грищенко присвятила вихованню морально-духовних якостей і естетичного смаку в учнів сьомих-дев'ятих класів на базі гуртка «Релігійна вишивка». Програми навчання, можливо, будуть включені до програм загальноосвітньої школи.

Висновки. Усі згадані майстри вишиваної ікони мали персональні виставки, багато з них – у Музеї вишиваної ікони о. д-ра Д. Блажейовського у Львові. Окрім них, є багато послідовників, які стали на шлях виготовлення вишиваних ікон у багатьох містах України та в діаспорі. Їхні праці були представлені під час проведення виставок о. д-ра Д. Блажейовського в різних містах світу.

В Україні мистецтво вишиваної ікони набуває дедалі більшої популярності. Значну роль у цьому процесі відіграє Музей вишиваних ікон у Львові. Як говорив о. д-р Дмитро Блажейовський, – він тільки проклав дорогу, якою підуть інші та продовжать його справу, створять власні роботи, чим збагатиться українське сакральне мистецтво.

1. Блажейовський Д. Альбом вишитих ікон. Львів : Каменярь, 2010. 176 с.
2. Виставка вишитих ікон і картин Ніни Фоменко. URL : <http://www.gallery.pl.ua/lvistavka-vishitix-ikon-kartin-nini-fomenko.html> (дата звернення: 23.10.2028).
3. В київській Лаврі відкрилась виставка вишитих ікон (ФОТО). URL : <http://spzh.news/ua/news/49492-v-kiiivskiy-lavri-vidkrilas-vistavka-vishitikh-ikon-foto> (дата звернення: 23.10.2018).
4. З Божою любов'ю. У Чернігові відкрилася виставка вишитих ікон. URL : <http://bilahata.net/z-bozhoyu-lyubovyu-u-chernihovi-vidkrylasya-vystavka-vyshytyh-ikon/> (дата звернення: 21.10.2018).
5. Зай А. Барвистий світ вишивок Віри Оніщук. URL : <http://mistovechirne.in.ua/barvystyj-svit-vyshyvok-viry-onischuk/> (дата звернення: 03.08.2018).
6. Кара-Васильєва Т. Літургійне шитво України XVII – XVIII ст. Львів : Свічадо, 1996. 230 с.
7. Коли ікона не дарує благодаті URL : <http://gk-press.if.ua/koly-ikona-ne-daruye-blagodati/> (дата звернення: 15.09.2018).

8. Ляшенко А. Вишивані ікони : альбом. Чернігів : РВК «Деснянська правда», 1999. 44 с.
9. Мамчур Н. С. Вишита ікона як засіб виховання естетичних смаків майбутніх філологів. *Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки*. 2010. Вип. 181. Ч. 3. С. 133–137.
10. Марцинів В. Особливості української ікони. URL : <http://drogobych-orthodox.info/index.php/faq/2012-04-12-15-26-22/676-2015-08-13-11-31-47> (дата звернення: 12.12.2018).
11. Поліщук Н. Вишиті ікони з тюрм і таборів ГУЛАГУ: молитва має сенс. URL : <https://risu.org.ua/ua/index/exclusive/reportage/71187/> (дата звернення: 23.10.2018).
12. Потапенко Л. Та, що малює голкою і нитками. URL : <https://risu.org.ua/ua/index/exclusive/kaleidoscope/138/> (дата звернення: 15.09.2018).
13. Священик з Прикарпаття представив колекцію вишитих ікон. ФОТО. URL : https://kurs.if.ua/news/svyashchenyk_z_prykarpattya_predstavuv_kolektsiyu_vyshytyh_ikonfoto_53308.html (дата звернення: 25.10.2018).
14. Унікальні вишиті ікони покажуть в Музеї-садибі родини Антоничів. URL : <http://photo-lviv.in.ua/unikalni-vyshyti-ikony-pokazhut-v-muzeji-sadybi-rodyny-antonychiv/> (дата звернення: 23.10.2018).

References

1. Blazheiovskiy, D. (2010). *Album vyshytykh ikon* [Album of embroidered icons]. Lviv: Kameniar. [In Ukrainian]
2. *Vystavka vyshytykh ikon i kartyn Niny Fomenko* [Exhibition of embroidered icons and paintings by Nina Fomenko]. Retrieved from <http://www.gallery.pl.ua/1vystavka-vishitix-ikon-kartin-nini-fomenko.html> [In Ukrainian].
3. *V kyivskii Lavri vidkrylas vystavka vyshytykh ikon (FOTO)* [An exhibition of embroidered icons opens in Kyiv Lavra (PHOTOS)]. Retrieved from <http://spzh.news.ua/news/49492-v-kiivskiy-lavri-vidkrylas-vystavka-vishitikh-ikon-foto>. [In Ukrainian].
4. *Z Bozhoiu liuboviu. U Chernihovi vidkrylasia vystavka vyshytykh ikon* [With God's love. An exhibition of embroidered icons was opened in Chernihiv]. Retrieved from <http://bilahata.net/z-bozhoyu-lyubovyu-u-chernihovi-vidkrylasia-vystavka-vyshytyh-ikon/> [In Ukrainian].
5. *Zai A. Barvystyi svit vyshyvok Viry Onishchuk* [Colorful world of embroidery Vera Onischuk]. Retrieved from <http://mistovechirne.in.ua/barvystyj-svit-vyshyvok-viry-onischuk/> [In Ukrainian].
6. Kara-Vasylieva, T. (1996). *Liturhiine shytvo Ukrainy XVII – XVIII st.* [Liturgical

- Ukrainian Shirt XVII - XVIII centuries]. Lviv: Svichado. [In Ukrainian].
7. Koly ikona ne daruie blahodati [When the icon does not give grace]. Retrieved from <http://gk-press.if.ua/koly-ikona-ne-daruye-blagodati/> [In Ukrainian].
 8. Liashenko, A. (1999). Vyshyvani ikony: albom [Embroidered icons: album.]. Chernihiv: RVK «Desnianska pravda». [In Ukrainian].
 9. Mamchur, N. (2010). Vyshyta ikona yak zasib vykhovannia estetychnykh smakiv maibutnikh filolohiv [Embroidered icon as a means of educating the aesthetic tastes of future philologists]. Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriiia Pedagogichni nauky – Bulletin of Cherkasy University. Series Pedagogical Sciences, 181, 3. [In Ukrainian].
 10. Martsyniv, V. Osoblyvosti ukrainskoi ikony [Features of the Ukrainian icon]. Retrieved from <http://drogobych-orthodox.info/index.php/faq/2012-04-12-15-26-22/676-2015-08-13-11-31-47> [In Ukrainian].
 11. Polishchuk, N. Vyshyti ikony z tiurn i taboriv HULAHU: molytva maie sens [Embroidered icons from the prisons and camps of the Gulag: prayer makes sense]. Retrieved from <https://risu.org.ua/ua/index/exclusive/reportage/71187/> [In Ukrainian].
 12. Potapenko, L. Ta, shcho maliuie holkoii i nytkamy [That Draws a Needle and Thread]. Retrieved from <https://risu.org.ua/ua/index/exclusive/kaleidoscope/138/> [In Ukrainian].
 13. Sviashchenyk, z Prykarpattia predstavyv kolektsiiu vyshytykh ikon.FOTO [A priest from Prykarpattia presented a collection of embroidered icons. PHOTO. Retrieved from https://kurs.if.ua/news/svyashchenyk_z_prykarpattia_predstavyyv_kolektsiyu_vyshytyh_ikonfoto_53308.html [In Ukrainian].
 14. Unikalni vyshyti ikony pokazhut v Muzei-sadybi rodyny Antonychiv [Unique embroidered icons will be shown at the Museum-Manor of the Antonych family]. Retrieved from <http://photo-lviv.in.ua/unikalni-vyshyti-ikony-pokazhut-v-muzeji-sadybi-rodyny-antonychiv/> [In Ukrainian].

ANNOTATION

Igor Kovalchuk. Ukrainian embroidered icon in XX – XXI centuries. This article explores the conservation and revival of the tradition of embroidery, liturgical stitching from the time of Kievan Rus and to the XIX century. At the XX to the beginning of the XXI century and the essence of the embroidered icon as a spiritual phenomenon. At the end of the twentieth century embroidered icons are gaining popularity in Ukraine, embroidered as professional embroiderers, artists, and lovers of the heart. They create separate icons, banners, whiskers, phellons and whole iconostases, which become a valuable asset not only to

Ukrainian sacred culture, but also to the world.

Keywords: iconography, embroidered icons, liturgical stitching, harping.

АННОТАЦІЯ

Ігорь Ковальчук. Украинская вышитая икона XX – XXI века. В статье исследуется сохранение и возрождение традиций вышивки, литургического шитья со времен Киевской Руси и до XIX в.? в XX – начале XXI века и сущности вышитой иконы как духовного феномена. В конце XX в. вышитая икона приобретает в Украине все большую популярность, вышивают как профессиональные вышивальщицы, художники, так и любители по зову сердца. Создают отдельные иконы, хоругви, опличники, фелоны и целые иконостасы, что становится ценным достоянием не только украинской сакральной культуры, но и мировой.

Ключевые слова: иконография, вышитая икона, литургическое шитье.



Іл. 1-3. Вишиті ікони А. Ляшенко.



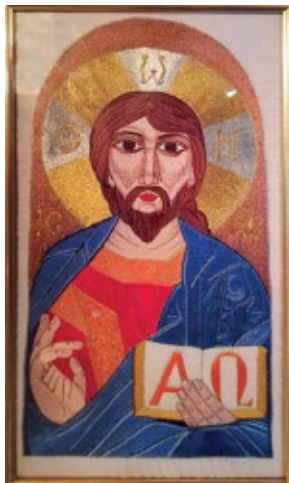
Іл. 4. Вишитий Погонський іконостас.



Іл. 5. Ніна Фоменко. Св. Вероніка та Ісус.



Іл. 6. Робота Марти Кулинич-Новицької «Літо» з серії «Лемківська Мадонна» за авторською іконою Марії Янко



Іл. 7. Вишита ікона Юлії Токарської



Іл. 8, 9. Ікони вишиті в таборах.



Іл. 10. Отець Іван Петрів зі своїми роботами